

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Ülevaade toiduohutusest meil ja mujal

Anneli Tuvike

Toiduohutuse osakond

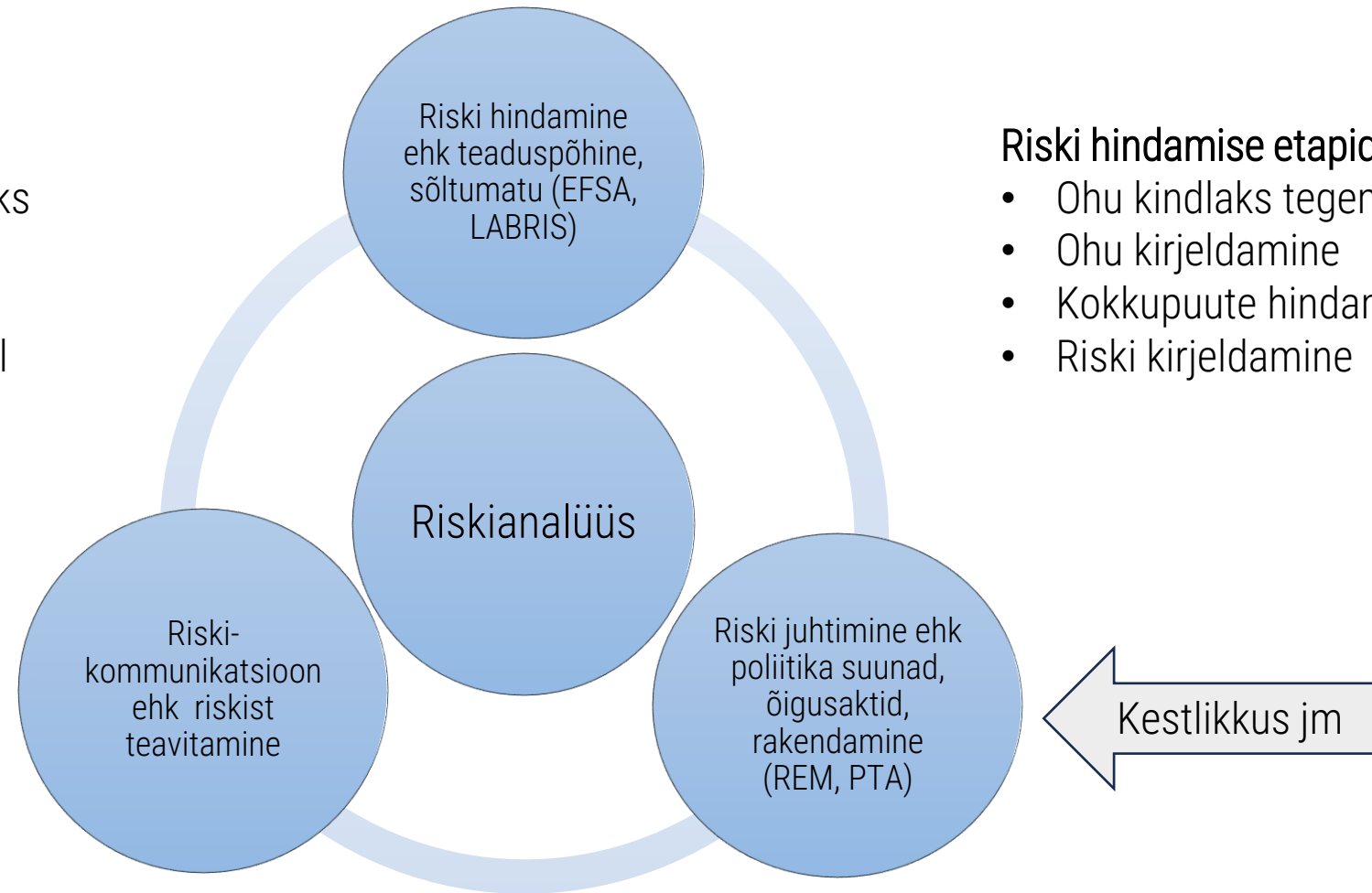
Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Millest tuleb juttu?

- Toiduohutuse tagamine Eestis
- Toiduohutuse baromeetri 2023 tulemused
- Tarbija teadlikkuse baromeetri 2023 tulemused
- REM toiduohutuse fookuste näiteid
- Rahvusvahelisel tasandil toiduohutuse tagamine, Codex Alimentarius toidustandardite programm

Toiduohutuse põhimõte - riskianalüüs

Inimese tervise kaitse eesmärgi saavutamiseks peavad toidualased õigusnormid üldjuhul põhinema riskianalüüsil

Riski hindamise etapid:

- Ohu kindlaks tegemine
- Ohu kirjeldamine
- Kokkupuute hindamine
- Riski kirjeldamine

Toiduohutuse tagamise rollid

Riik

Toidukäitleja

Tarbija

Is food safety a global issue?

YES!

No matter where you are, if you don't apply food safety practices, you risk becoming ill or making someone ill.

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

World Health
Organization

Toiduohutuse baromeeter 2023

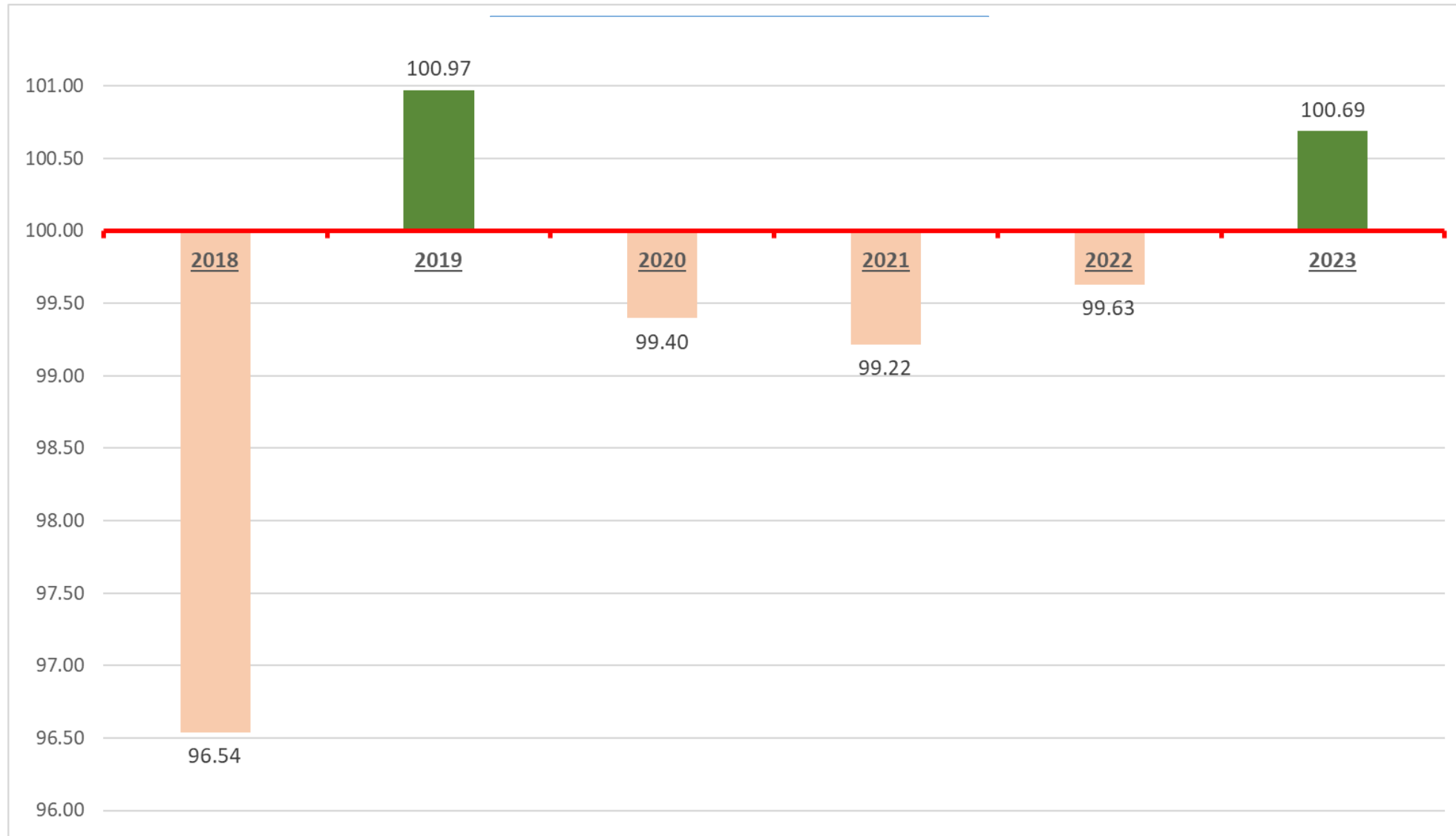
- Mõõdetakse olukorra muutust ehk dünaamikat.
- Toiduohutuse baromeeter on tööriist, mis võimaldab anda üldhinnangu toiduohutuse olukorrale Eestis aasta põhiselt võrrelduna eelnevasse perioodi.

Toiduohutuse baromeeter toiduohutuse olukorra hindamiseks

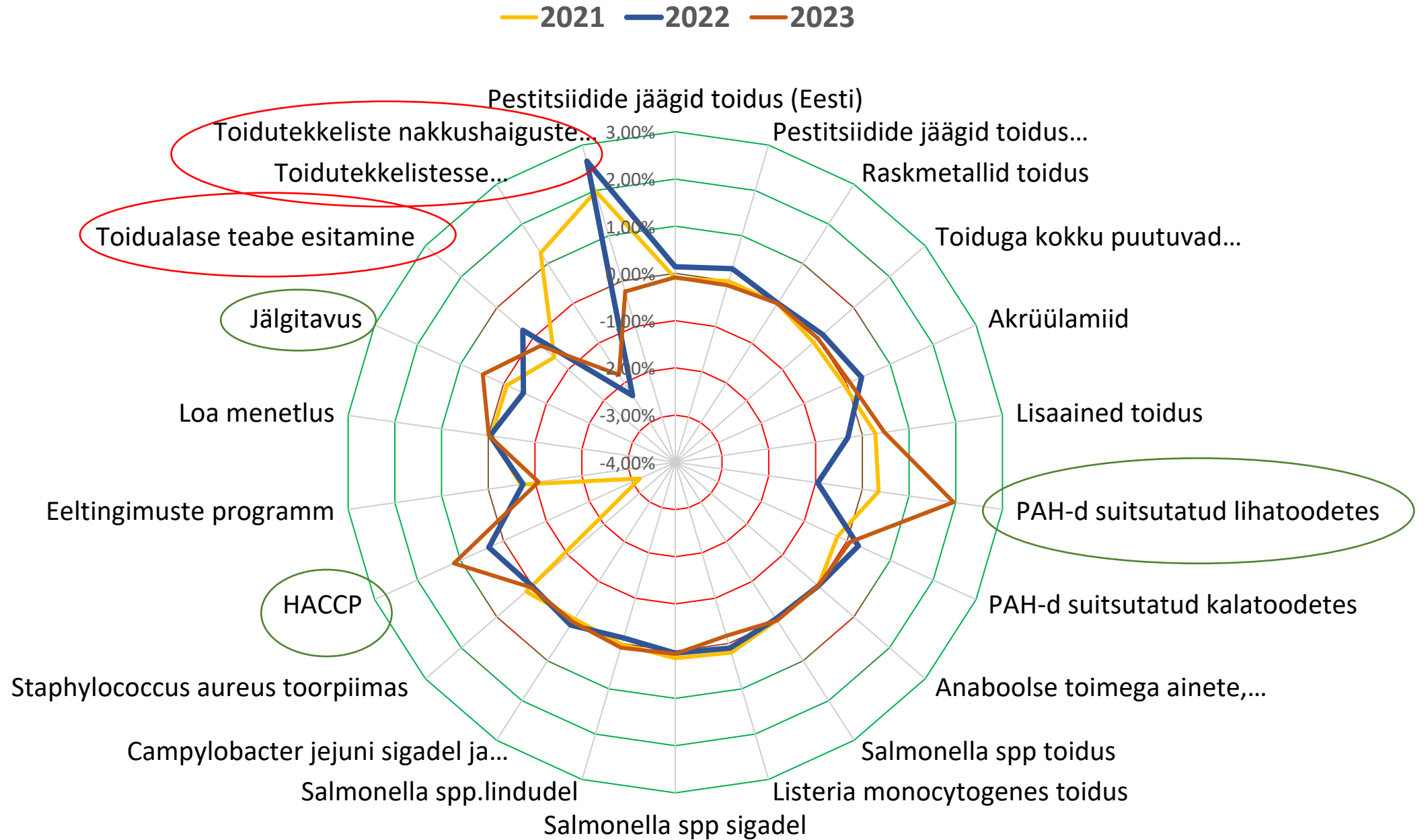

Andmed: Põllumajandus- ja toiduamet, Terviseamet
Mõõdetakse nõuetele vastavate proovide/kontrollide osakaalu ja inimeste haigestumust
Igal näitajal on baromeetris kaal

Toiduohutuse baromeeter 2018 - 2023

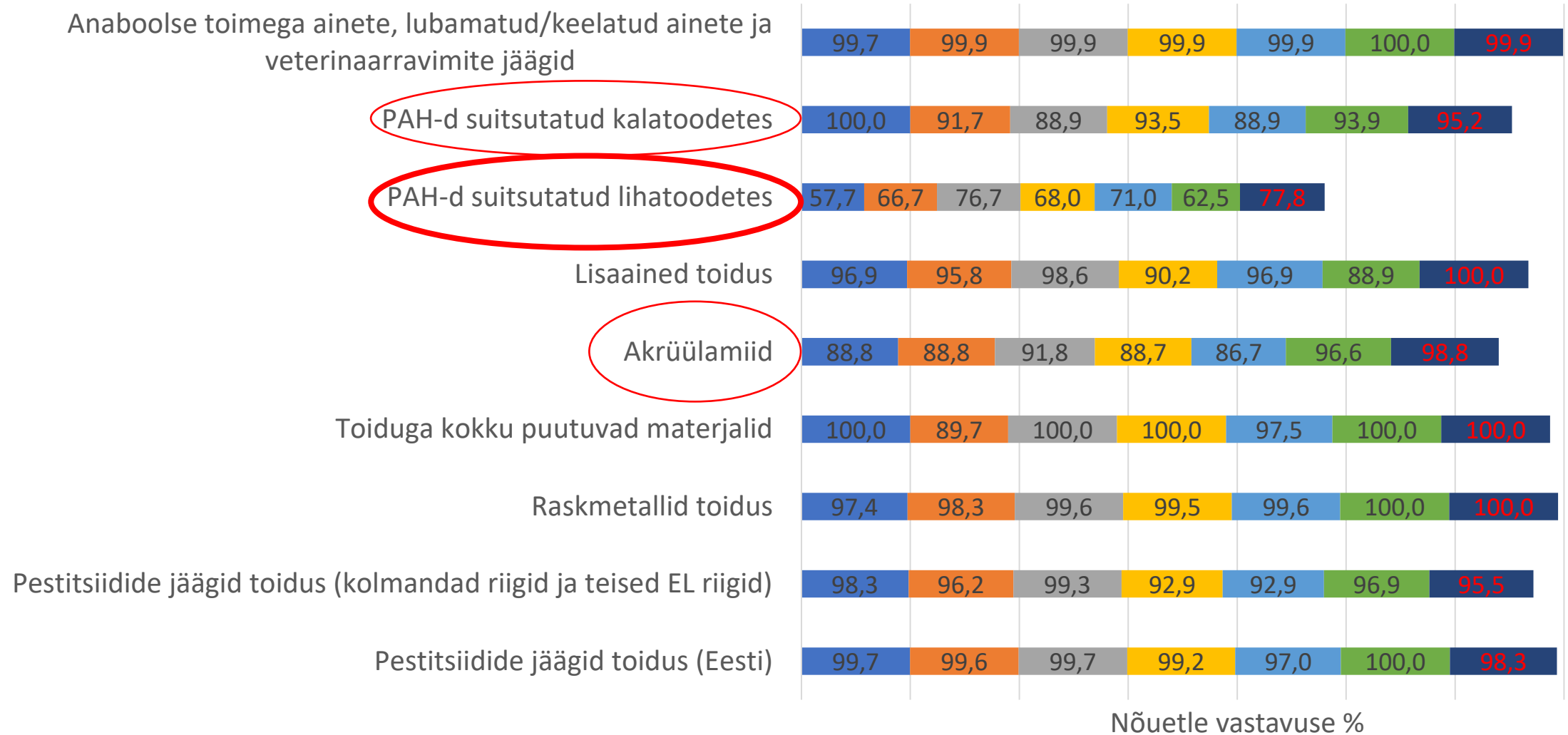
Toiduohutuse baromeetri näitajate kaalutud muutus 2021-2023

KEEMILISED RISKID

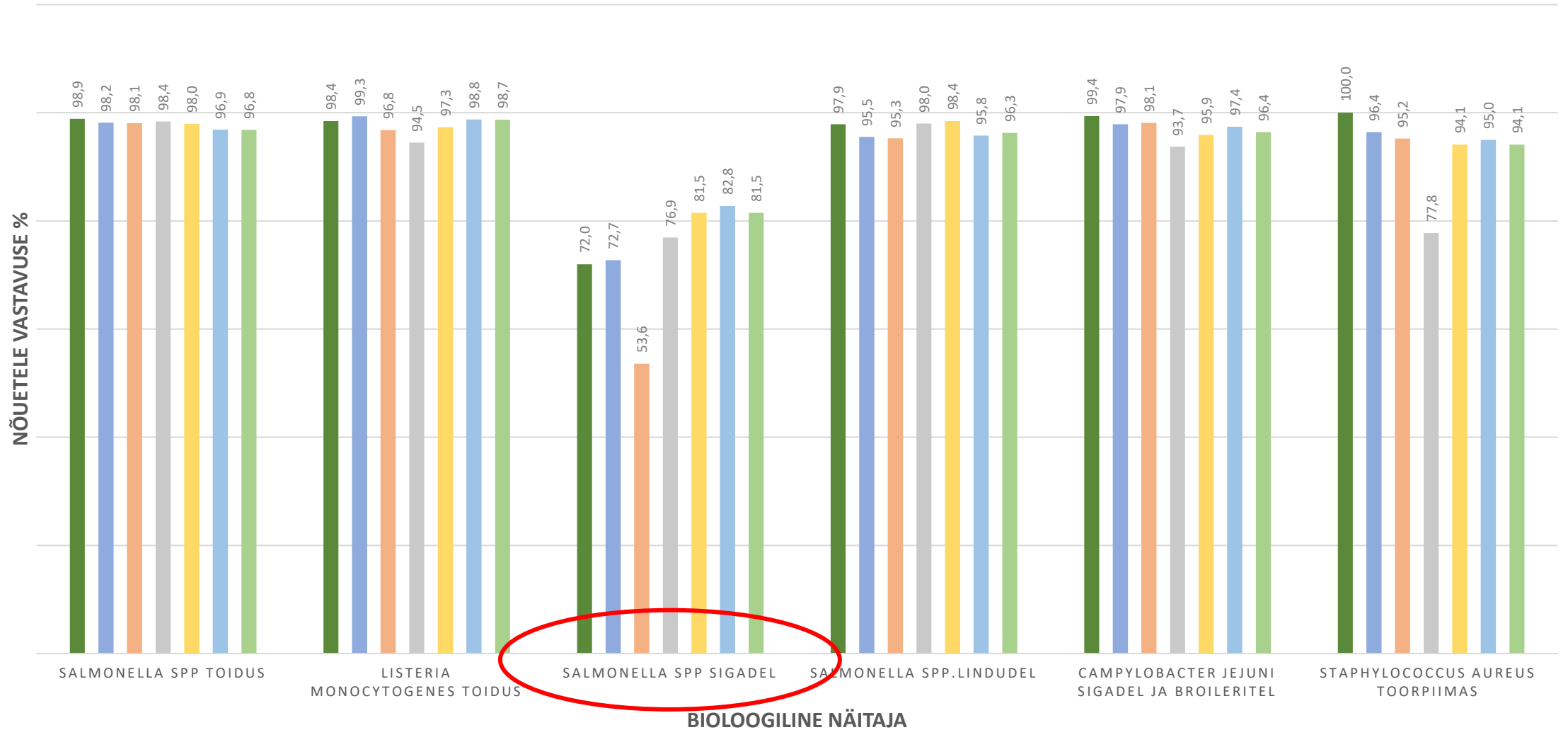
Keemiline näitaja

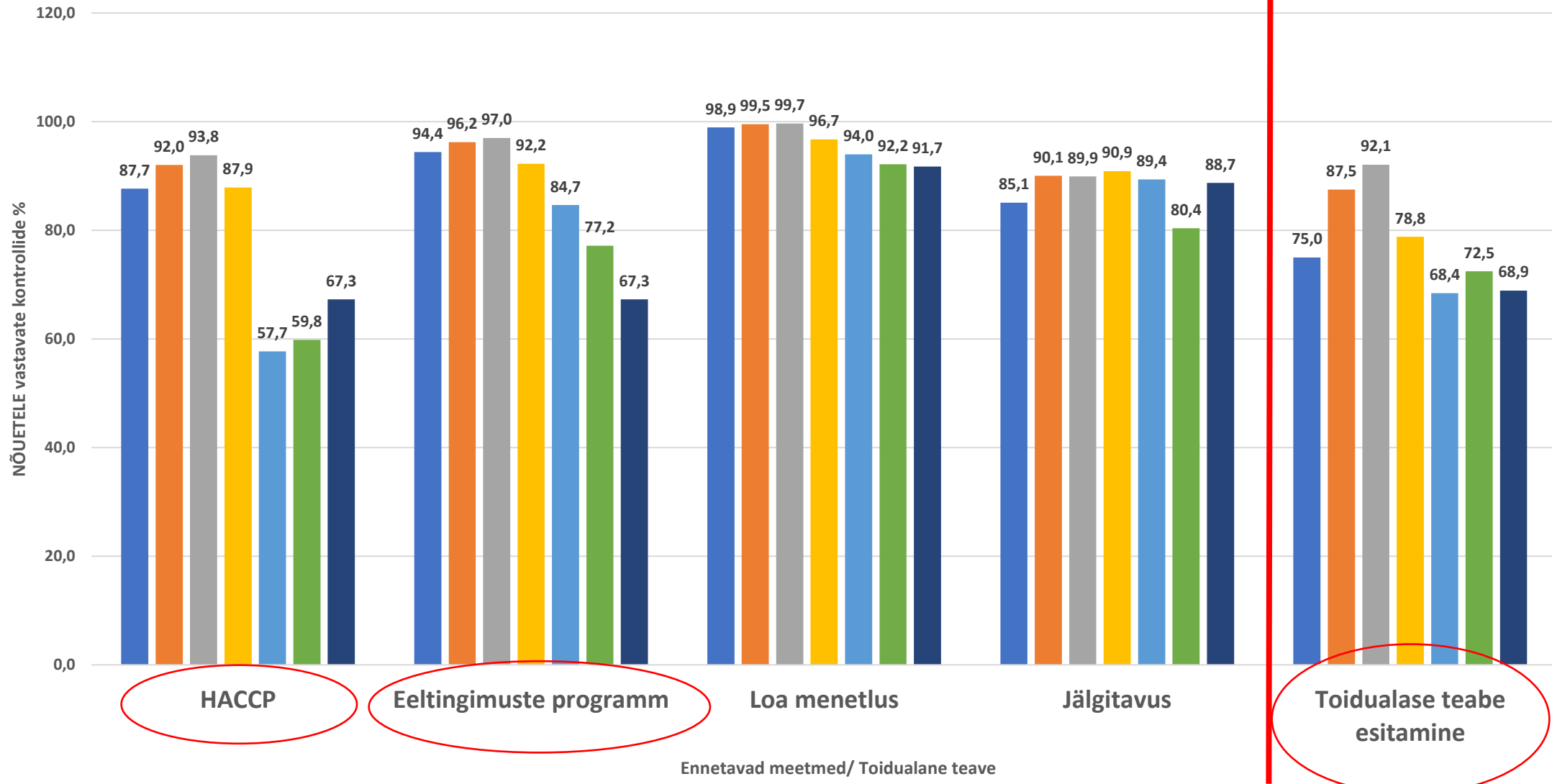
■ Nõuetele vastavate proovide % 2017 ■ Nõuetele vastavate proovide % 2018 ■ Nõuetele vastavate proovide % 2019
■ Nõuetele vastavate proovide % 2020 ■ Nõuetele vastavate proovide % 2021 ■ Nõuetele vastavate proovide % 2022
■ Nõuetele vastavate proovide % 2023

BIOLOOGILISED RISKID

- Nõuetele vastavate proovide % 2017
- Nõuetele vastavate proovide % 2018
- Nõuetele vastavate proovide % 2019
- Nõuetele vastavate proovide % 2020
- Nõuetele vastavate proovide % 2021
- Nõuetele vastavate proovide % 2022
- Nõuetele vastavate proovide % 2023

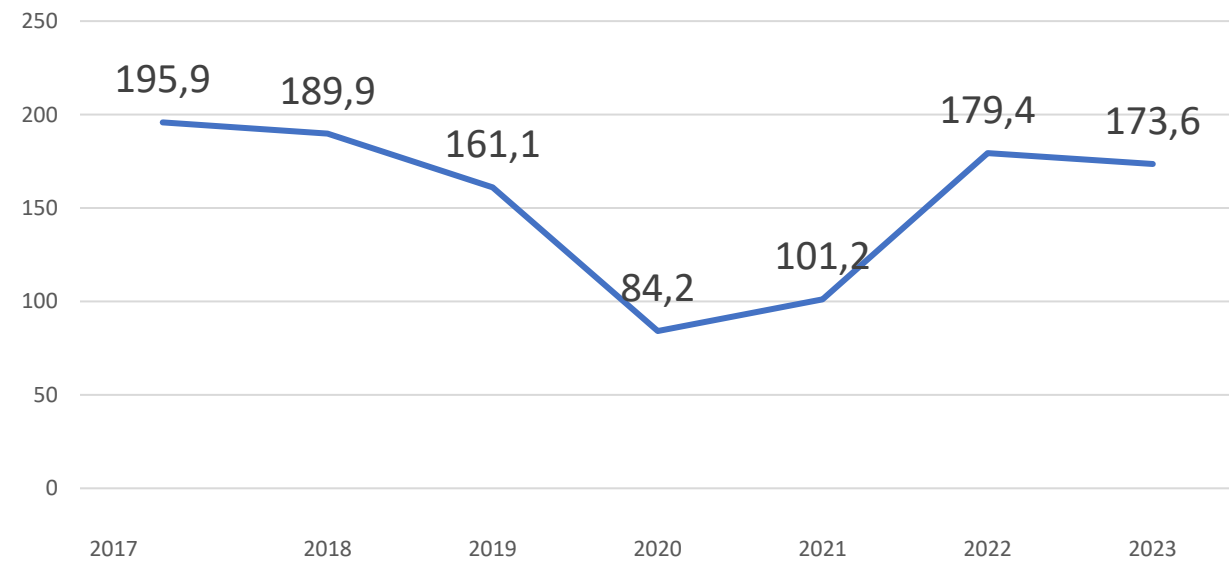
ENNETAVAD MEETMED/TOIDUALANE TEAVE

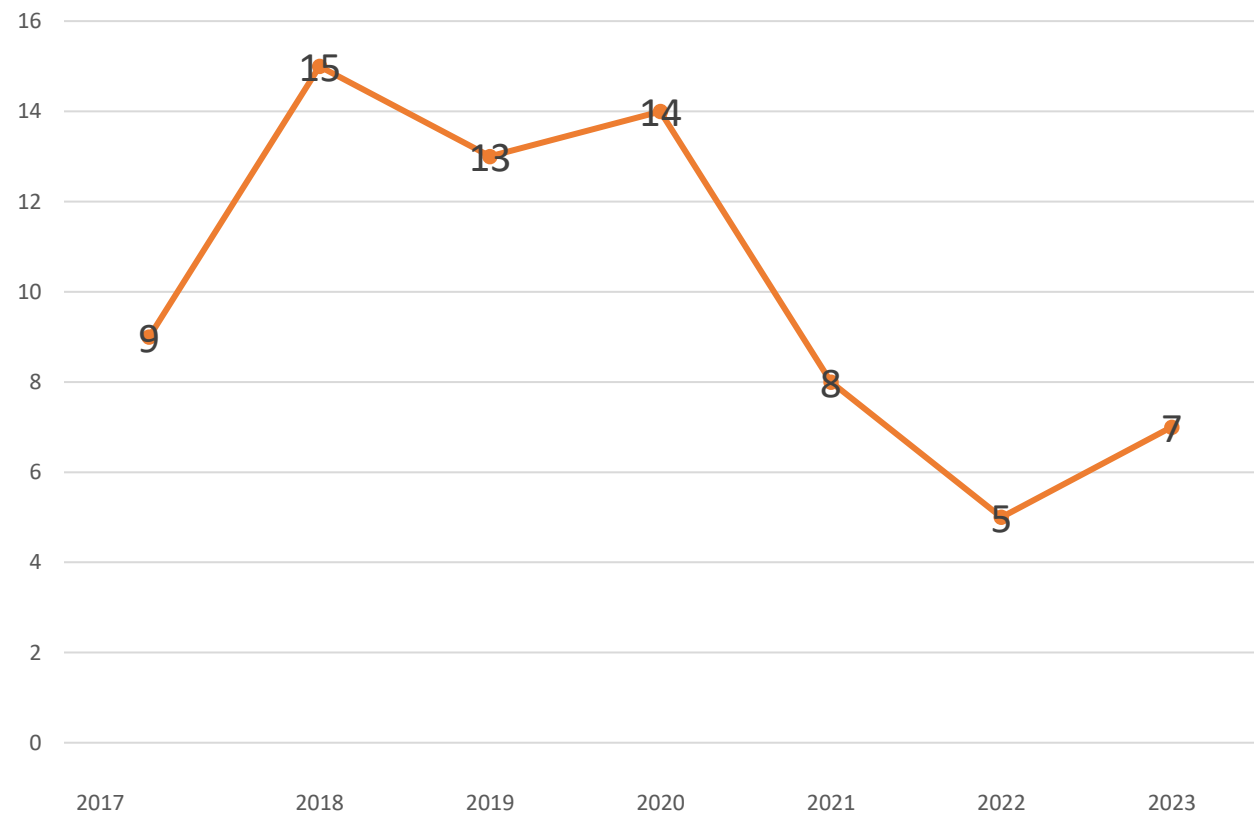
■ Nõuetele vastavate proovide % 2017 ■ Nõuetele vastavate proovide % 2018 ■ Nõuetele vastavate proovide % 2019 ■ Nõuetele vastavate proovide % 2020
■ Nõuetele vastavate proovide % 2021 ■ Nõuetele vastavate proovide % 2022 ■ Nõuetele vastavate proovide % 2023

HAIGESTUMUS

Toidutekkelistesse nakkushaigustesse haigestumus

Toidutekkeliste nakkushaiguste puhangud

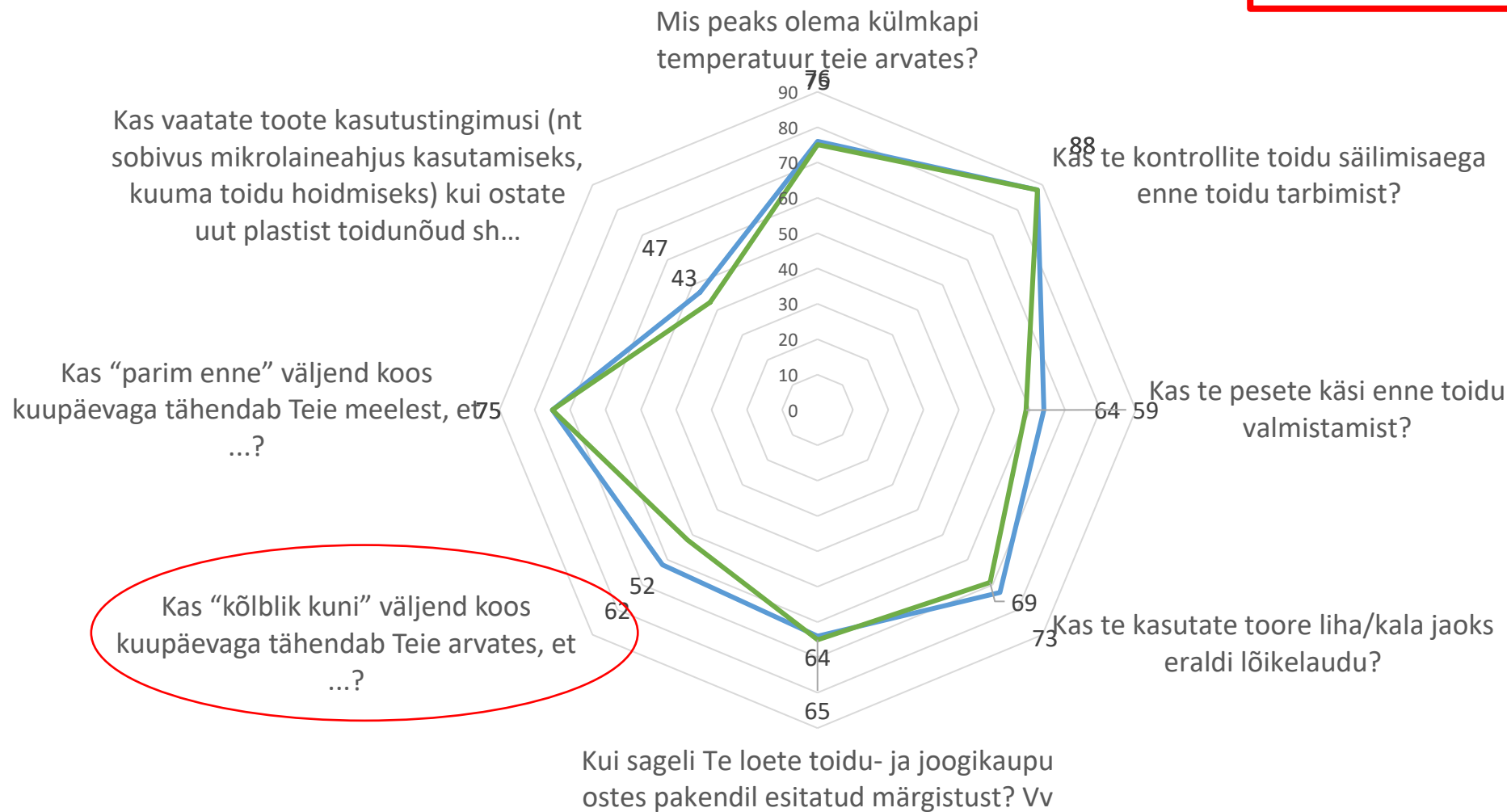

Tarbija teadlikkuse baromeeter 2023

Tarbija teadlikkuse baromeeter

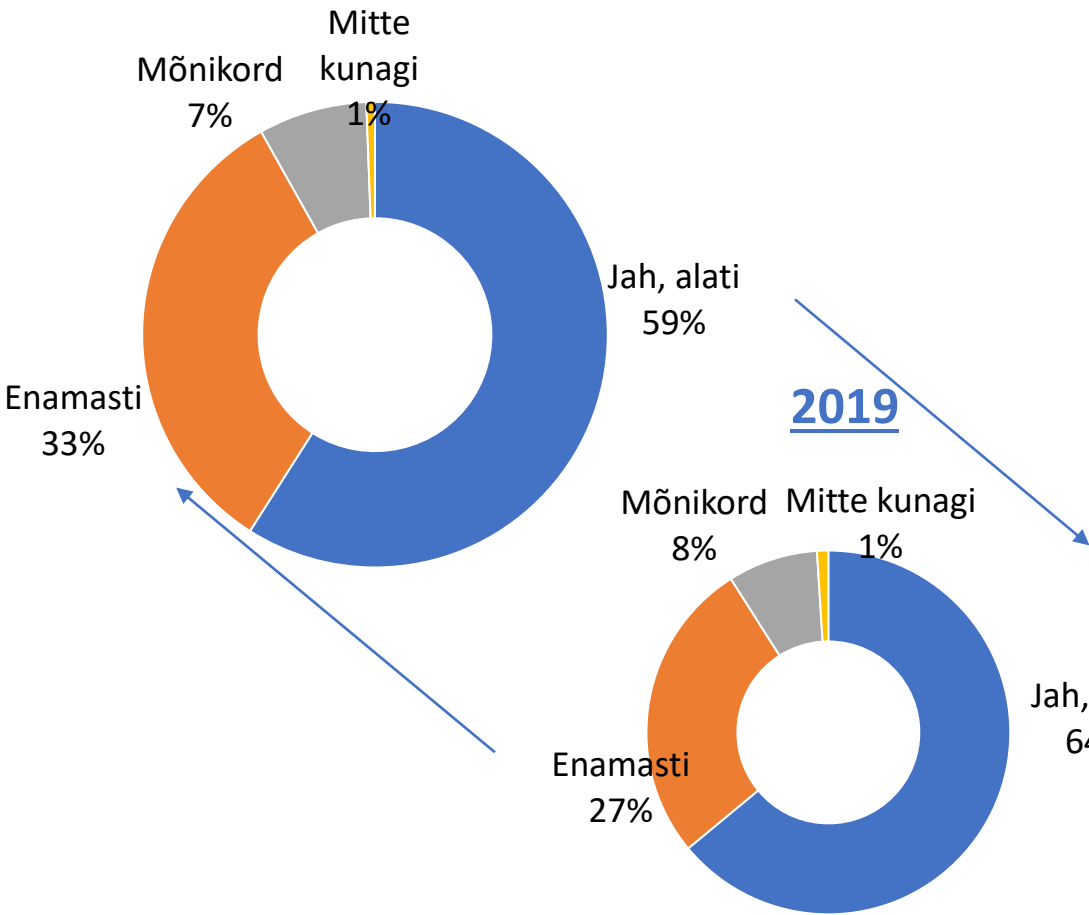
— 2019 — 2023

Tarbija teadlikkuse baromeeter
2019 - 69.1%
2023 - 65.8% ↓

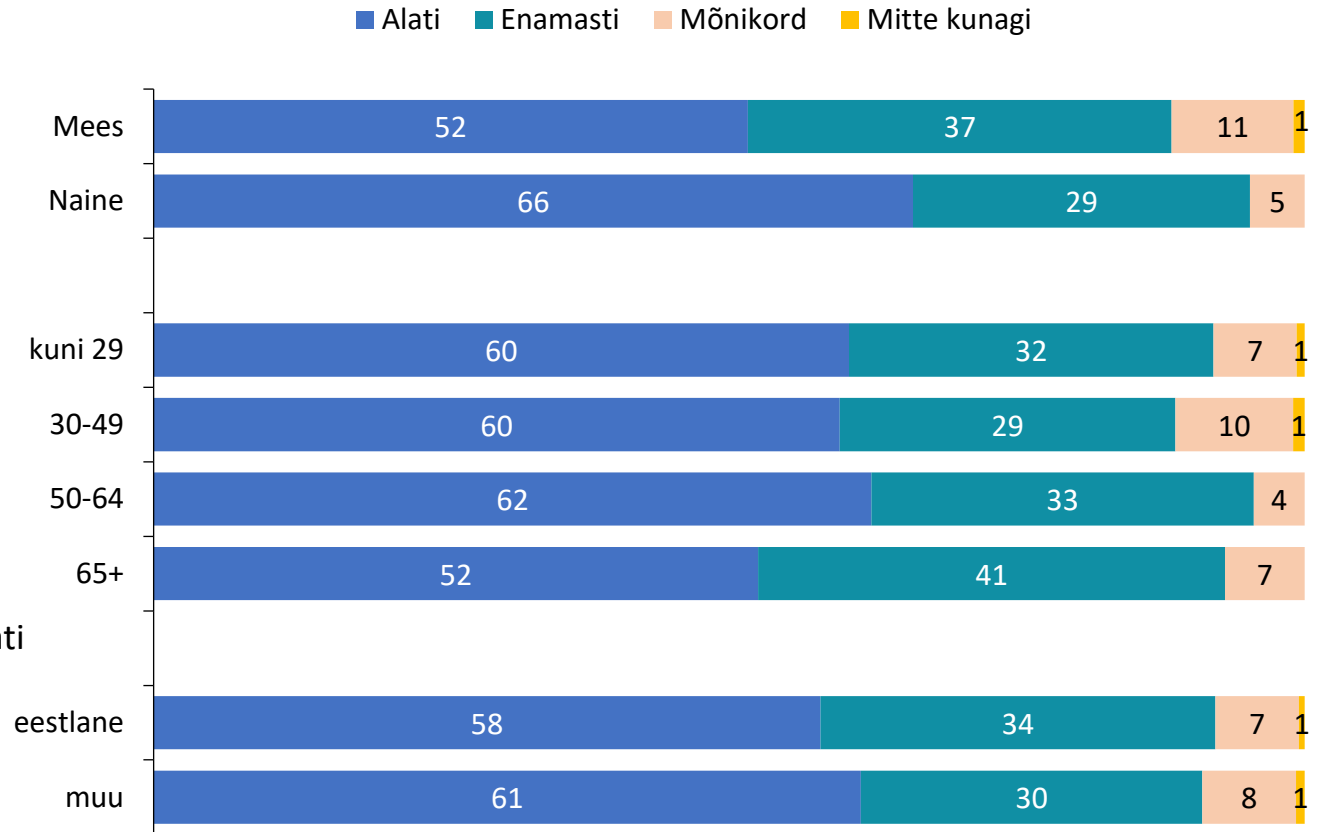

Käte pesemine enne toidu valmistamist (%)

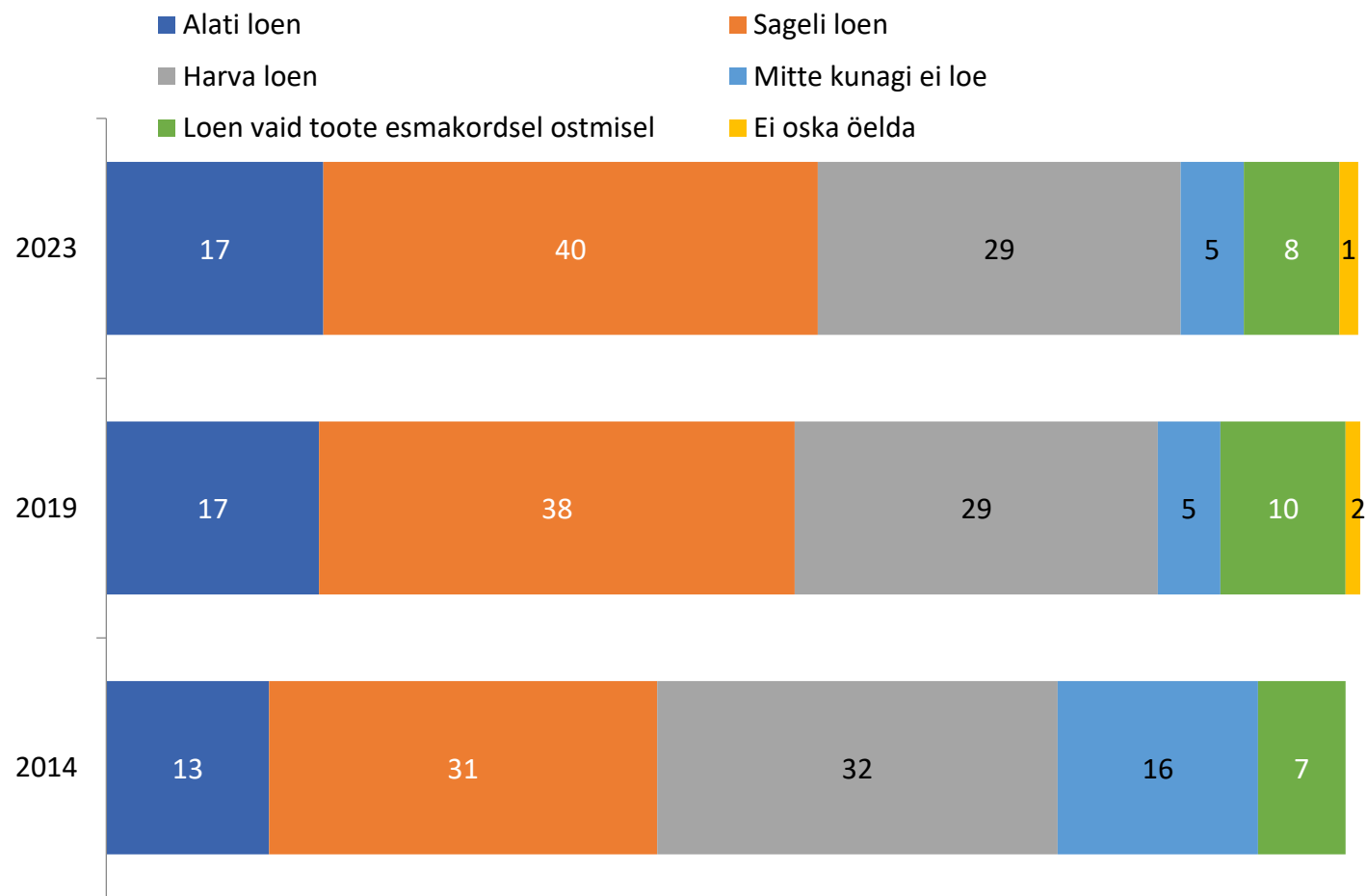
2023

Vanuse, soo, rahvuse lõikes

Pakendi märgistuse lugemine toidu- ja joogikaupadel (%)

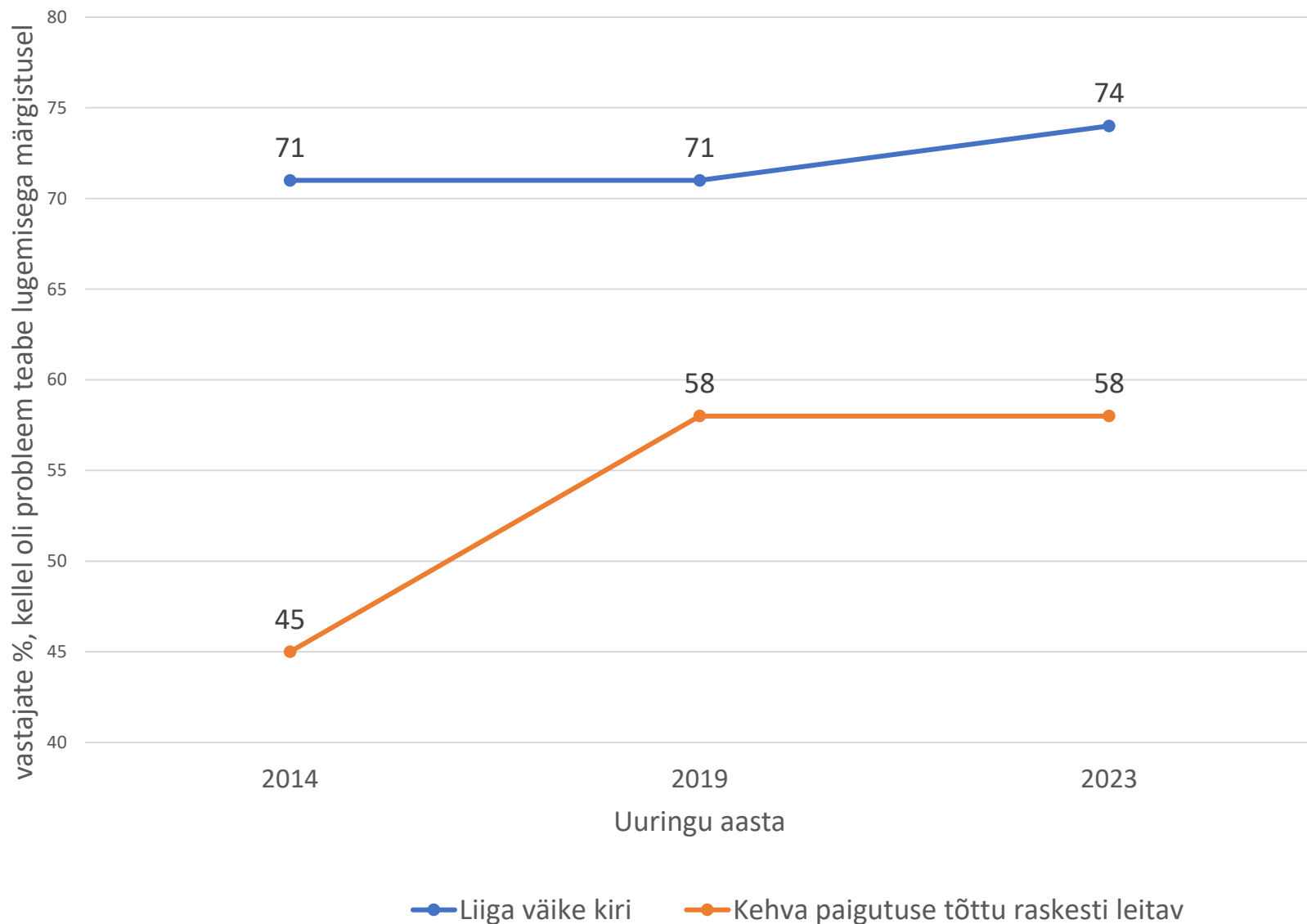

E1. Kui sageli Te loete toidu- ja joogikaupu ostes pakendil esitatud märgistust?

Kõik vastajad, n=916

Probleemid teabe lugemisel (%)

Probleemid märgistusel

- Säilimisaja kuupäev ja mäрге „parim enne“ / „kõlblik kuni“ ei paikne koos – 42%
- Teave hägune – 36%
- Teave läikiv – 32%
- Halb kontrastsus – 29%

www.toiduteave.ee

- 0 Sisukord
- 1 Alusta siit
- 2 Mõisted
- 3 Loetavust mõjutavad tegurid ja soovitused
  - 3.1 Teabe asukoht
  - 3.2 Teabe paigutus ja esitusviis
  - 3.3 Tüpoograafia
  - 3.4 Pakendid ja trükitehnika
- 4 Kontrollinimekiri
- 5 Lisad
  - 5.1 Leiburi ja Kalevi lugu
  - 5.2 Lisainfo ja kasutatud kirjandus

TOIDU MÄRGISTUSE
LOETAVUSE JA
TEKSTI PAIGUTUSE
HEA TAVA

“Kõlblik kuni” ja “Parim enne” väljendid (%)

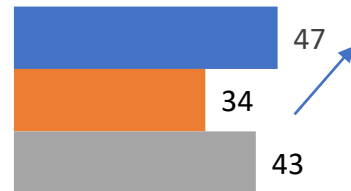
“Kõlblik kuni”

■ 2023 ■ 2019 ■ 2014

Toode on kõlblik nimetatud kuupäevani ja hiljem seda poes müüa pole lubatud ning süüa ei tohi*

Toode on kindlasti kõlblik nimetatud kuupäevani, kuid seda võib süüa ka hiljem

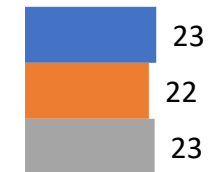
Ei oska öelda

“Parim enne”

■ 2023 ■ 2019 ■ 2014

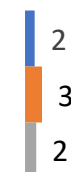
Toode on kõlblik nimetatud kuupäevani ja hiljem seda süüa ei tohi

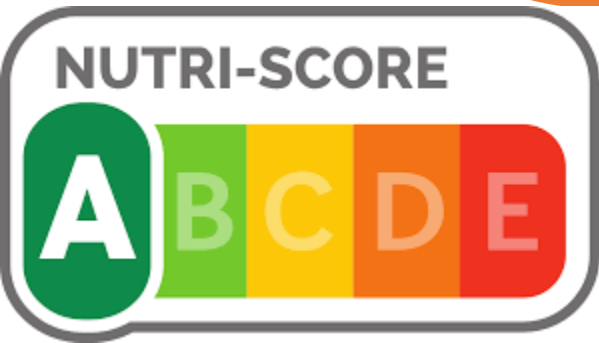
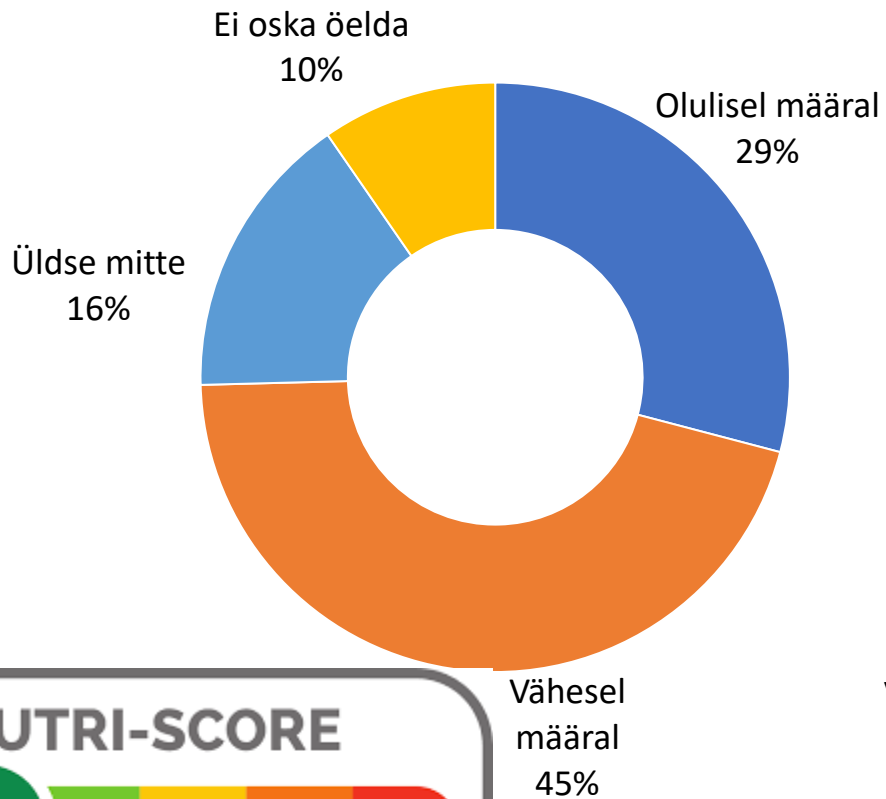
Toode on kindlasti kõlblik nimetatud kuupäevani, kuid seda võib süüa ka hiljem

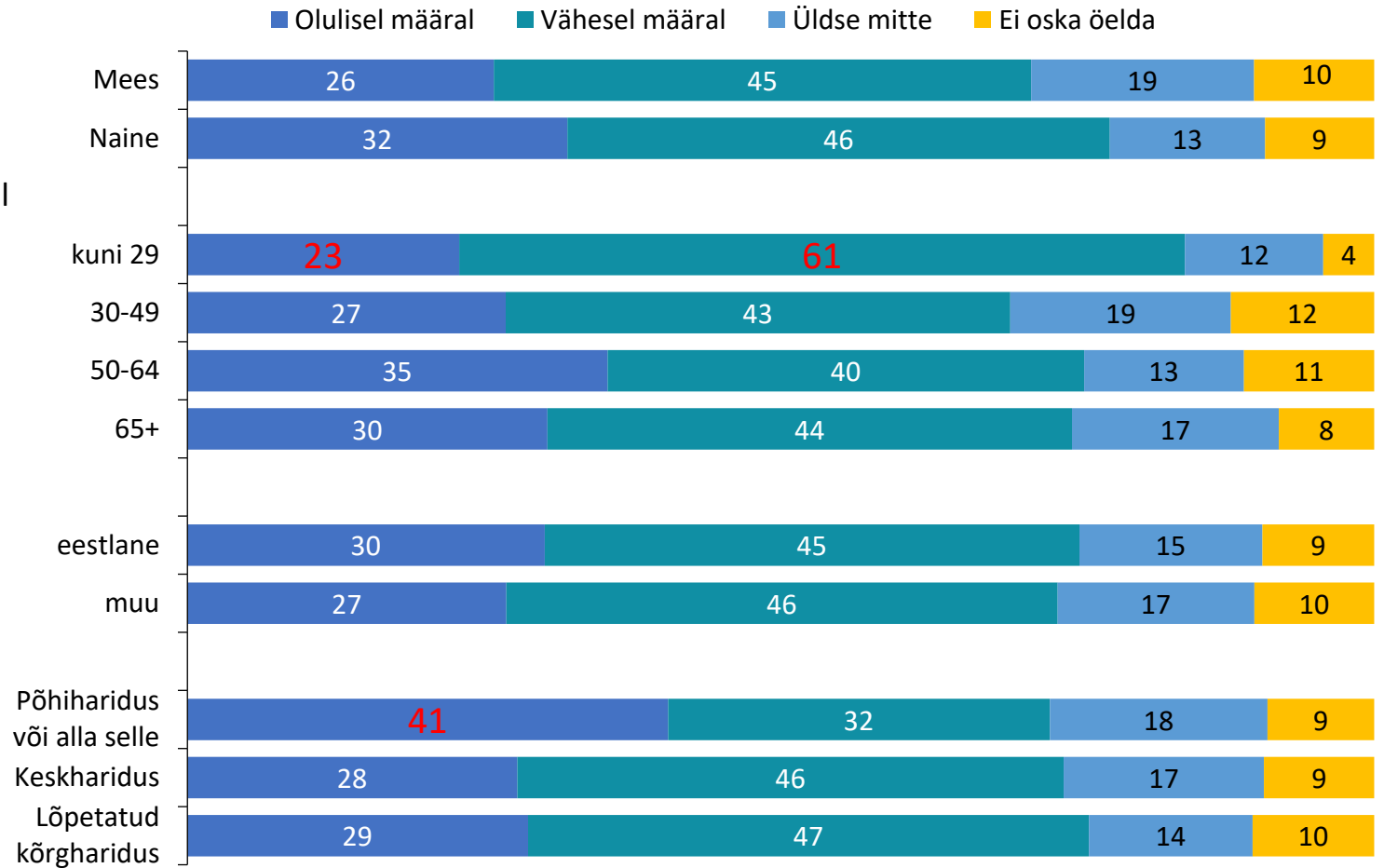
Ei oska öelda

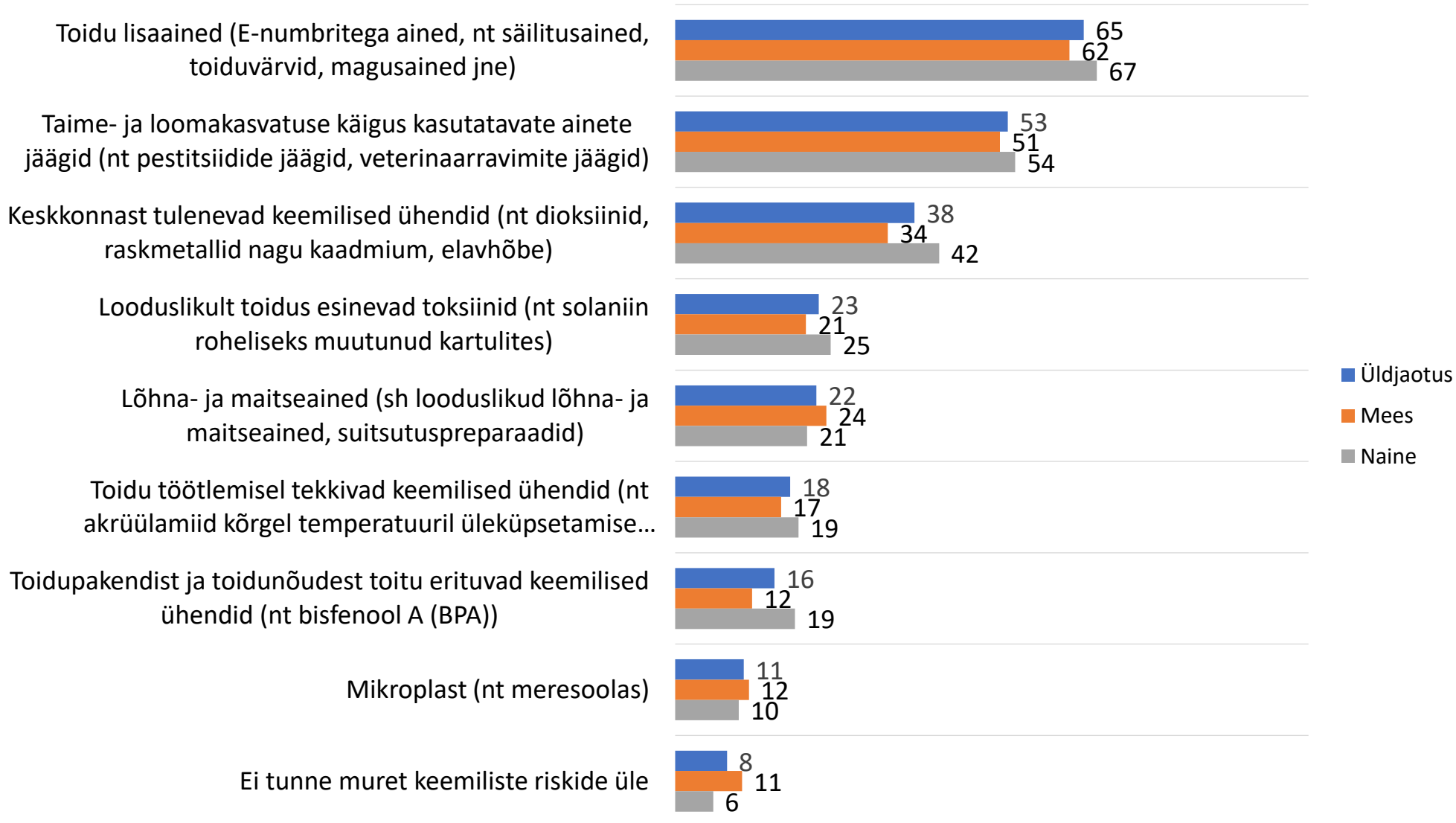
Kuivõrd mõjutaks toitumisalase teabe lihtsam esitusviis pakendi esiküljel muutma oma tarbimist (%)

Vanuse, soo, rahvuse, hariduse lõikes

Murettekitavamad keemilisemad riskid vastajate jaoks (%)

REM toiduohutuse fookuste näiteid

- Jätkuvalt teadlikkuse tõstmise tegevused
- Euroopa Komisjoni algatused
  - Kestliku toidusüsteemi õigusraamistik?
  - Märgistuse pakett?
  - Toiduga kokkupuutuvate materjalide raamõiguse uuendamine, Bisfenool A keelustamine
  - Mineraalainete ja vitamiinide piirnormid toidulisandites ja rikastamisel
- **Tervist toetava toidukeskkonna kujundamisele kaasaaitamine**
  - Keskkonna hoidlikkuse kriteeriumid avalikes hangetes
  - Pakendi esikülje märgisüsteem
- Toiduseaduse revisjon

Rahvusvahelisel tasandil toiduohutuse
tagamine, CODEX ALIMENTARIUS

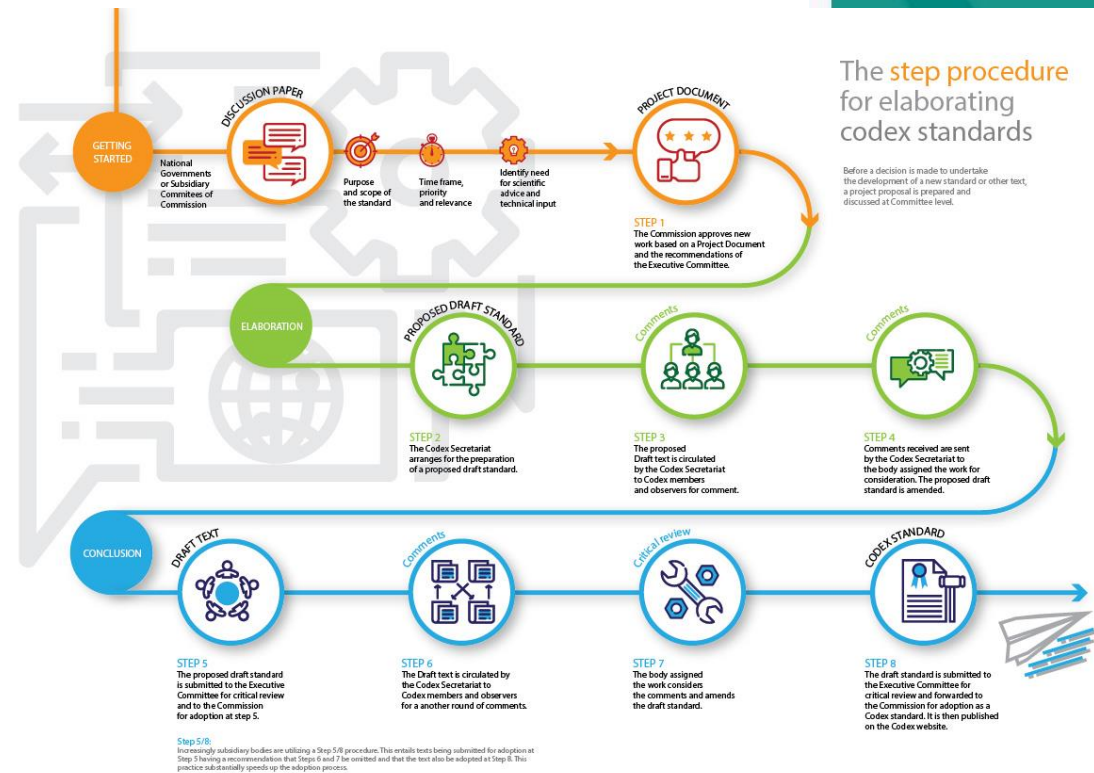
Codex Alimentarius - toidustandardite programm

- ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO) ja Maailma Tervishoiuorganisatsioon (WHO) rahastatud valitsustevaheline organisatsioon.
- Ühiste standardite ja nendega seotud tekstide väljatöötamise eest vastutab Codex Alimentariuse komisjon, eeltöö alakomiteedes.
- Praeguse seisuga on komisjonis ligi 190 riiki ja üks organisatsioon (Euroopa Liit). Rahvusvahelised valitsusvälised organisatsioonid (näiteks tarbijakaitseorganisatsioonid, akadeemilised ja tööstuste liidud) võivad osaleda Codex Alimentariuse komisjoni kohtumistel vaatelejana.
- Eesmärgid: **kaitsta tarbijate tervist** ning tagada aus konkurents rahvusvahelises toidu- ja põllumajandussaaduste **kaubanduses**.
- Codex Alimentariuse standardid katavad toidu märgistamist, hügieeni, lisaaineid, saasteaineid, üldiseid toiduohutuse põhimõtteid, toidugrupi koostis-kvaliteedinõudeid, jm toidu teemasid.

Codex Alimentarius

- Codex Alimentariuse tekstidest lähtutakse Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames sanitar- ja füto-sanitaarnõuetega seoses tekkivate riikidevaheliste vaidluste lahendamisel.
- Tekstid – standardid, juhendid, andmebaasid
- Tekstid töötatakse välja alakomiteedes (temaatilised, horisontaalsed, regionaalsed)
- 8-astmeline protseduur
- Otsused konsensuslikud (erandlikult hääletamise teel)
- Standardid on vabatahtlikud

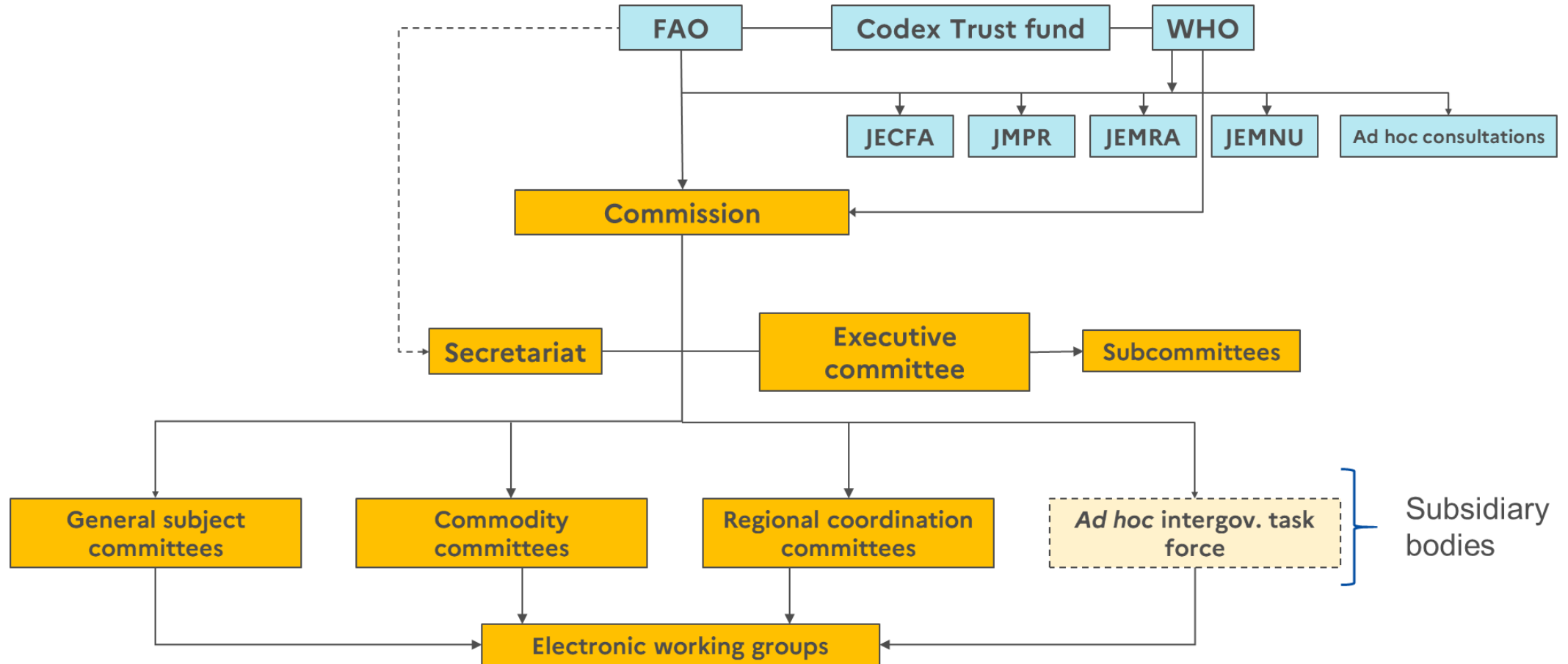

Teaduspõhisus

- Codexi standardid on teaduspõhised
- Riskianalüüsi põhimõte – risk inimese tervisele
- Abistavad teaduskomiteed: JECFA lisaained, JMPR pestitsiidi jäägid, JEMRA mikrobioloogilised riskid, JEMNU toitumine
- Läbipaistvus, sõltumatus

Codex-i struktuur

Codex Alimentarius ja EL

- EL 178/2002 art 5 – kus asjakohane, siis arvestatakse rahvusvaheliste organisatsioonide standarditega
- EL 178/2002 art 13 – EL panustab rahvusvaheliste standardite väljatöötamisesse
- Mitmetes valdkondlikes määrustes on viiteid Codexi standarditele
- Codexi standardite kasutamine EL õiguses on juhtumipõhine (üldjuhul EL nõue on varem olemas)
- Esineb ERINEVUSI, nt erinev teadushinnang (erinevad tarbimismustrid, andmekoosseisud, meetodid) teiste faktorite arvestamine otsustamisel (majanduslik, keskkondlik, tarbija, eetika, loomade heaolu vms)
- Reservatsioonid/vastu olemine
EL võtab sageli reservatsiooni (osa või terve teksti suhtes) standardi vastuvõtmisel, kuna EL nõuded rangemad, nt pestitsiidide jäägid, saasteained
- Hääletamine pigem erand, tsilpaterooli piirnormid

EL prioriteetidid Codexis

EL Nõukogu järeldused, 2022, mh

- Kestliku toidusüsteemi edendamine
- Codex vastaks toidusüsteemi väljakutsetele
- EL prioriteetidid:

Edendada EL koostööd nii siseselt kui rahvusvaheliselt

Eesmärk EL poliitikat edendada Codexis

Aktiivselt kaasa rääkida tuleviku Codexis

Uued toidud ja tootmisviisid

Kestlikkus ja „üks tervis“ põhimõte

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Head koostööd soovides!